

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

—•—•—
Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«Idjtihad» Constantinople

—•—•—
Téléph : 20865

xxviiième ANNÉE

İÇTİHAT

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 358

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye
için: 2 1,2, Â'lâ kâğıdlısı

5 liradır

ADRES

Cıgaloğlunda İctihad Evi

—•—•—
Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi sekizinci sene

manzumesidir. Bu (İctihad)da neşr olunmuştur. (Arzuhal) manzumesinin şu kıt'ası hiç az güzel değildir :

Ak saçlı ninemin harap bağından
Dün akşam iç çekip baktım enğine !
Sürüler inerken köyün dağından ,
Yaşlı gözlerimle aktım enğine !

Şu (Yalnızlık) manzumesinden

Kâfir ıstırabın keskin süngüsü ,
Sürüyor hüznüme yılan sürüsü ..
Yadımda canlanan gurbet türküsü
Bağrımda çırpınan cana benzıyor !
Bu küçük başımın derdi büyüktür ,
Bahtım yaya kalmış beli büküktür ..
Fikrim baştan başa yıkık , döküktür
Yolcusuz bekleyen hana benzıyor !

Çalmadan yesimi kaldırımlara ,
Açıldı nefsimde binlerce yara ..
Varlığı hasretle yanınca Safa :
İçdiği mey değil kana benzezor !.

İ'tiraz götürmez güzelliklerle güzeldir.

Hulâsa İsmail Safa Bey , bir parça grab edebiyat ve fikriyyat ile temasını arttırırsa inkişaf edebilecek bir fitratdır . Onu teşci' ve teşvik etmek vazifedir , teşci' ve teşvik edilmek de onun hakkıdır . Şi'rin şi'arına Düşünen **Musiki** nin dibacesinde şerh etdiğim şi'arına ittila' ve iltifatı artacaktır , buna hal ve salı müsa'iddir . O zaman şi'rin içtima'î şime ve şi-vesi manzumelerine başka güzellik ve kuvvet verecektir .

A. D.

KARİ'LER SÜTUNU

REDHOUSE HAKKINDA

16 İkinci T. 1932

Merhum James Redhouse un (Ceyms Redhaus) hayatı hakkında Muhit mecmu'asının Ağustos nushasında çıkan muhtasar makalemi, İctihad ın 353 üncü [sayısına geçirmeğe] lâıyk saydığınızı görmek beni hem mütehassis hem de memnun etti. Türk filologisine ve beynelmilel alâkalarına bir İngilizin böyle büyük hizmetlerde bulunmuş olması okuyucularınızdan bir çoğunu benim gibi hayretde bırakmış olmalı .

James Redhouse un hayatındaki başlıca vak'aları kısaca [şöyle icmal edebiliriz : Redhouse 1811 senesinde İngilterede doğdu ; ilk def'a Türkiyeye geldiği zaman on beş yaşında idi . Sekiz sene sonra İngilizce-Fransızca-Türkçe bir luğat kitabı çıkarmak için yine İngiltereye gitti . Fakat bu işde muvaffak olamadı . Ondan dört sene sonra , ya'ni 1838 sensinde tekrar Türkiyeye gelerek önce Sadrı Azam Paşanın , sonra da Hariciye Nazırının hususî tercümanı oldu . Mehmet Ali Paşa [*] muharebesinde , ve daha sonraları Acemistan Mu'ahedesinin muvaffakiyyetle neticelenmesi hususunda çok mühim hizmetlerde bulunduktan sonra işden çekilerek İngiltereye avdet etti ve ömrünün baki kısmını kendi büyük luğat kitabına hasr etti . Bu luğat

kitabında , Türkçe , Arapça , Acemce ve Şark Türkçesi lehçelerince tanınmış her kelime bu - lunacak , bu kelimelerin hepsi harf sırasile tertib olunacak ve şa'ir ve muharrirlerden muktebes mufassal cümleler bulunacaktı . Bu eser öyle bir vasi' mikyas üzerinden yapıldı ki , içinde başlı başına elli sahifelik yer tutan kelimeler var . Bu gün Redouse ismini taşıyan Türkçeden İngilizceye büyük lugat , bu mu'azam eserin ancak bir cüz'üdür . Mü'ellifin 1893 senesinde vefatı , eserin yarıda kalmasını intaç etti . Kelimelerin Türkçe ma'na ve ta'rifelerini havi on iki cild müsvedde İstanbula gönderildi ve bu on iki cildin İngilizce mukabili hâlâ Londrada British Museum (Britiş Müzyüm) de mahfuzdur .

Bu büyük adamın hayatı hakkında adam akıllı yazılmış bir kitap bulunmaması hayretimi mucip oldu . Ben bu mücmel ma'lûmatı luğat kitaplarını ve mecmu'a makalelerini araştırmak suretile bir araya topladım . Bütün bunlar ise , Türkiyeyi yakından tanıyan zatlar tarafından yazılmış olmadıklarından şümul sahaları pek mahduddur . Bana öyle geliyor ki , Bey efendi , Redhouse un hayatı Türk menba'larından araştırılacak olursa , mes'ele bu müstesna adamın işini ve şahsiyetini lâıykile mey-

[*] Mısır Valisi Kavalalı Mehmed Ali Paşa . [İctihad]

dana çıkarmakla kalmaz , aynı zamanda Türk Tarihinin meraklı bir devresi de tenevvür etmiş olur. Fuat [*] ve Ahmet Vefik Efendi [**] lerin dostu ve kalem arkadaşı olmuş , ve aynı zamanda İngiliz elçisi Redcliff in mu'temedi mevkiinde kendisine gayri resmî ağır vazifeler yükletilmiş bir adam , her halde mu'asırları üzerinde bir intiba' bırakmış olsa yeri var. Türk dostlarının kayıtları arasından bu meşhur luğatşinasın yeni ve canlı bir tasvirini alıp gözümüz önüne koyacak acaba kimse yok mudur?

Elime şu fırsat geçmişken , müsa'adenizle , hence ehemmiyetli görülen diğer bir noktayı da arz edeyim. 1890 senesine doğru Redouse un buraya gönderilen on iki cild luğat müsveddeleri acaba ne oldu? Edebi Türkçe lisanının dört başı ma'mur bir esas üzerine kurulmak üzere bulunduğu böyle bir zamanda , bu eski eserin ölçülmez bir kıymeti olacağını zannetmemek elimden gelmiyor . İstanbul kütüphanelerile alâkadar dostlarımdan hiç biri şimdiye kadar bu müsveddelerin bir kaydını bulmaga muvafak olamadı ; Redhouse un biografisini yazan İngilizlerse bu müsveddelerin İstanbula gönderildiğini pek kat'î olarak söylüyorlar. Eğer bu müsveddeler hakikaten kaybolmuşsa British Museum deki İngilizce müsveddelerden istifade etmek kalır .

Bu vesile ile hürmetlerimi te'yid ederim , efendim.

F. Lyman Mac Callum

KARTAL VE TILKI

Esope hikâyelerinden :

Bir kartal ile bir tilki arkadaş olurlar. Rabatalarını sağlamlaştırmak ümidile beraber yaşamaya karar verirler. Kartal havalanır , çok yüksek bir ağaca yerleşerek yumurtlar . Tilki de ağacın altında bulunan çalılıklara sokularak oturur. Fakat bir gün tilki , gıda aramak için çıkıp gittiği bir sırada aç kalan kartal tilkinin yavrularını kaldırır ve kartaleklarıle kendine ziyafet çeker. Dönüşte tilki olanı biteni görerek yavrularını kaybetmekten fazla intikam alamamaktan kederlenir. Hakikaten kendisi gibi dört ayaklı bir hayvan kuşu takib edemezdi . Zayıfların ve iktidarsızların yegâne kudreti olan düşmanını uzaktan teline etmekle

iktifa eder. Kartal arkadaşına ettiği ihanetin cezasını çekmekte gecikmez . Günün birinde köylüler kırlarda bir keçiye yakarak kurban[*] ederken Kartal ma'bedde, henüz yanmakta olan ciğeri kaparak yuvasına götürür. Sert bir rüzgâr esmeğe başladığından ağacın kuru bir dalı tutuşur ve daha uçmaga muktedir olmayan kartal yavruları yanarak yere düşerler . Tilki hemen koşarak kartalın gözü önünde hepsini parçalar. Bu masal dostluğa ihanet edildiği takdirde aldatılan kimseler zayıf ise intikamlarından belki kurtulmak mümkün olduğunu fakat her halde Allâhın cezasından kurtulmak kabil olmadığını gösterir .

KARTAL VE OSURGAN BÖCEĞİ

Dişi bir kartal bir tavşanı takib ediyordu. Tavşan kurtuluş olmadığını anlayınca gözüne ilişen yegâne mahluktan imdat ister; bir osurgan böceği vardı , osurgan böceği ona teminat verdi ve kartalın yaklaştığını görünce kendisinden istinzahta bulunan tavşanı öldürmemesini rica etti . Fakat kartal , küçük böceğin ricalarına ehemmiyet vermiyerek gözleri önünde tavşanı parçaladı . O günden sonra osurgan böceği , kin besliyerek kartalın nerelerde yuva kurduğunuzözetlerdi ve ne vakit kartal yumurtlarsa, osurgan böceği uçar ve yuvadaki yumurtaların hepsini aşağıya yuvarlayarak kırar. O kadar ki kartal hiç bir yerde rahat bulamıyarak İlahlar İlahı Zeus e, müracaat eder.(Zirâ bu kuş Zeuse, tahsis edilmiştir) ve ondan yavrularını saklamak için emin bir melce' bulmasını ister ve rica eder. Zeus eteklerinin içinde yumurtlamasına müsaade eder . Fakat osurgan böceği bu kurnazlığı sezer, çamurdan bir toparlak yapar ve uçar. Zeus ün kucagının üstüne varır varmaz düşürür. Zeus kucagındaki yumurtaları unutarak ayağa kalkar ve çamur parçasını silker ve böylece yumurtaları yere düşürür .

O zamandan beri derler ki osurgan böceklerinin çıktığı mevsimde kartallar yuva yapmazlarmış .

Bu masal hiç kimseye nazarı istihfafla bakılmamasını öğretir ; daima bir hakaretin intikamını alamıyacak hiç bir zayıf mahluk olmadığının göz önünde bulundurulması lâzımdır.

Tevfik Fuat

[*] Sadrı A'zam Fu'ad Paşa .

[**] Sadrı A'zam Ahmed Vefik Paşa.

[*] Masal eskidir. Yunani kadimde yakmak suretile İlahlara keçi , koyun ve buna benzer bir çok hayvanlar kurban edilirdi .